

**LEPSÉNY
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE**

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

RÉGÉSZET

**LEPSÉNY
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY**

RÉGÉSZET

Generál tervező:

Város és Ház Bt.
1062 Budapest, Lehel utca 3/b.
Tel/fax: 1/340-2382
Ügyvezető: Bárdosi György
Vezető településrendező tervező:
Bárdosi Andrea: TT1 01-4073/01
Lázár Tibor: TT1 01-5041/02

Régészet :

Somogyi Krisztina
2.3.1/667-5/2004.

Budapest, 2006 január

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető

I. RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

- 1.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek
- 1.2. Új lelőhelyek
- 1.3. Régészeti érdekű területek

II. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK

- 2.1. Fejlesztési területek
- 2.2. Régészeti területekre vonatkozó hatások
 - 2.2.1. *A régészeti lelőhelyekre vonatkozó hatások értékelése*
 - 2.2.2. *A régészeti érdekű területekre vonatkozó hatások*

III. ÖSSZEFOGLALÁS, JAVASLATOK

IV. A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

V. NYILATKOZAT

VI. TÉRKÉP

Bevezető

A 2001 évi LXIV. sz. A kulturális örökség védelméről szóló törvény szerint a településrendezési tervek készítése során örökségvédelmi hatástanulmány készítendő.

A településrendezési tervekhez kötelezően készítendő hatástanulmányok részletes tartalmát az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet melléklete tartalmazza..

Jelen dokumentáció kiegészíti a 2005 szeptemberében készített és a KÖH-nek is megküldött Örökségvédelmi Hatástanulmányt a régészeti fejezet tekintetében.

I. RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

1.1. NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

A nyilvántartásban 4 régészeti lelőhely szerepel, amelyek közül 1 azonosítatlan, 3 azonosított lelőhely.

Az **azonosítatlan** lelőhely a Szőlőhelyen található (KÖH azonosítószáma 21998). A lelet egy kora újkori verem, amelyet Göde István telkén 1963-ban fedeztek fel.

1. Az azonosított lelőhelyek egyike a Besenyei dűlőn található (KÖH azonosítószáma 21999). A lelet egy késő vaskori-korai római kori teleprészlet (méhkas alakú verem) a Kossuth Tsz Homokbányájában, amelyet 1961-ben, leletmentés során tártak fel. (Hrsz: 010/21-23, 25)

2. A Lepsény-Mezőszentgyörgy Bozót-dűlőben lévő azonosított lelőhelyen középkori településmaradványok, római település és temető, egy felirat nélküli rómaikori sírkőtöredék kerültek elő 1980-ban a Cinca-pataktól északra. (KÖH azonosító száma 22000). (Hrsz: 0134/4-10 egy része)

3. A Vasút utca 92. számú telken egy római kori falrészletet azonosítottak (KÖH azonosítószáma 38098). (Hrsz: 602)

A KÖH Budapesti Dokumentációs Igazgatóságtól kapott írásos adatszolgáltatás alapján az azonosított lelőhelyek EOVS koordinátákkal határozhatók meg, a topográfiai alaptérkép szelvénszámának feltüntetése segít a meghatározásban. A kapott koordináták alapján azonban a három lelőhely közül csupán 1 azonosítható. A Besenyei dűlőn található lelőhely esetében a megadott szelvénszámon nem található a feltüntetett koordináta, ezért telefonos egyeztetés során a helyszín megnevezésével derült ki, hogy a koordináták egyik értéke nem helyes. A Vasút utca 92. szám alatt található lelőhely pedig szintén csak a cím alapján azonosítható, ez az EOVS koordinátákkal nem azonosítható. A hibákra felhívtuk az osztály munkatársának figyelmét, aki megköszönte az értesítésünket, és megígérte, hogy a hibás értékek javításra kerülnek.

Lepsény közigazgatási területén található régészeti lelőhelyeiről a Fejér Megye Területrendezési Tervének Egyeztetési Dokumentációja is nyújt információt. Bár a megalapozó munkarész második kötetében a KÖH nyilvántartásával szemben csak két régészeti lelőhely szerepel. Az egyik a Kossuth Tsz Homokbányájában található. A másik lelet a római település és temető, illetve középkori településmaradványok, római sírkőtöredékek a Bozót-dűlőnél a Cinca-pataktól északra.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal adatbázisa szerint védett régészeti lelőhely, illetve terület Lepsény község közigazgatási területén nem található.

1.2. ÚJ LELŐHELYEK

Az **4. lelőhely** területét nem érintik a fejlesztések. Ez a lelőhely a Vasút utca É-i oldalán található, a sportpályával átellenben, két lakóház között lévő beépítetlen telken (Hrsz: 567). A terület a Cinca-patak déli partján lévő, kisebb kiemelkedésen fekszik. A vetésben őskori, késő bronzkori, római kori és Árpád-kori telepre utaló leleteket gyűjtöttünk a parcella teljes járható részén (GPS koordináták: E 590 232, N 183 077). A patak túlsó partján van a Bozót-dűlői ismert, nyilvántartott lelőhely.

A hatástanulmányhoz kapcsolódó régészeti terepbejárás során négy régészeti lelőhely került elő a településrendezési tervben fejlesztésre kijelölt területeken, amelyeket a változtatási szándékokat leíró fejezetben tárgyalunk részletesen (**5-8. lelőhelyek**)

A fenti lelőhelyeket a KÖH az adatok beérkezése után veheti nyilvántartásba. Az új lelőhelyeket az eddig azonosított lelőhelyek számához igazodva neveztük el, illetve számoztuk.

Azonosító KÖH	Lelőhely neve	Lelőhely jellege	Hrsz	Állapota
21998	Szőlőhegy	Kora újkori telepobjektum	–	Nem azonosítható
21999	Besenyei dűlő	Késő vaskori és kora római telep	010/21-23, 25	Korábban azonosított
22000	Bozót-dűlő	Római kori telep és temető, középkori telep	134/4-10	Korábban azonosított
38098	Vasút u. 92.	Római kori falrészlet	602	Korábban azonosított
	4. lh. Vasút u.	Bronzkori, római kori és Árpád-kori telep	567	Újonnan rögzített
	5. lh. Templom köz	Őskori, római kori és 13-15. századi telep	372/2, 373/2, 374/2, 375/2, 376/2, 377/2, 378/2, 379/2	Újonnan rögzített
	6. lelőhely	14-15. századi telep	366/2, 368/2, 370/3, 371/2	Újonnan rögzített
	7. lh. Hosszú-rét	Árpád-kori, késő középkori telep	052/1	Újonnan rögzített
	8. lelőhely	Római kori és késő középkori telep	061/1	Újonnan rögzített

I.3. RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLETEK

Régészeti érdekű terület	Helye (HRSZ)
Vasút u. sportpálya mellett, 4. lh-től délre	606, 0136/9
Veszprémi vasútvonal és a temető között	129, 130, 131, 132/2, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150/2, 151, 153/1, 153/2)
8. lelőhelytől délre	26, 29, 30, 31, 32, 33

II. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK

A Településszerkezeti terv és a Szabályozási terv Lepsény 2003 márciusában jóváhagyott Településfejlesztési koncepciója alapján készült. Az annak megfelelő fejlesztési területeket a következőkben ismertetjük.

2.1. FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

1) A belterületől északra a 052/1 egy részét és a 061/1-5 hrsz-ú telkek területén, valamint a Veszprém-Csajági vasútvonal és a zártkert közötti területen kertvárosias lakóterület kialakítására ad lehetőséget a rendezési terv. A telkek a jelenlegi belterületi határ mellett kialakított lakóútról közelíthetők meg.

A **061/1-5 hrsz-ú** telkek fejlesztésre kijelölt része a Balatonfőkajárra vezető műút és a Cinca-patak között helyezkedik el, a jelenleg használatos földúttól É-ra. A terület ezen része sík, viszont déli irányba, illetve DNy, azaz a Cinca-patak felé emelkedik egy dombhát felé. A Cinca-patak felé eső része már e domboldal alsó részén húzódik. A Cinca-patak menti utolsó művelt parcella szántott, a többi vetett.

A szántott részen (061/1 hrsz) közepes látási viszonyok között néhány darab, római és késő középkori kerámiatöredéket gyűjtöttünk kb. **60 m** átmérőjű foltban, amelyet **8. sz. lelőhelynek** neveztünk el (GPS koordinátái: E 588 323, N 183 793). Lehetséges, hogy a lelőhely a domb magasabb, plató felőli részén tovább húzódik. Ezért a Cinca-patak, a Balatonfőkajárra vezető műút és a földút közötti, beépítetlen terület Ny-i, patak felőli részét *régészeti érdekű területnek* határozzuk meg. Itt jelenleg különböző művelési ágú szalagparcellák vannak, amelyek alsó részét érinti a tervben kijelölt, meglévő lakóterületen tervezett fejlesztés. (Hrsz.:26, 29, 30, 31, 32, 33 hrsz)

A 052/1 hrsz-ú telek a Hosszú-rét-dűlőben található, a temetőtől É-ra. A terület jelenleg vetett, a vasút melletti része szántott (korábban kukoricás). A vetett részen, kb. a villanyvezeték vonalában, kb. 150x70 m-es területen kevés késő Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredéket gyűjtöttünk. Itt is egy alig észrevehető kiemelkedés húzódik. A **lelőhelyet 7.** számmal jelöltük, GPS koordinátát a jelenleg megfigyelt K-i végén vettünk fel: GPS E 588 678, N 184 181. A telepnymok a jelenlegi megfigyelés szerint a Balatonfőkajárra vezető műútig húzódnak DNy-i irányban.

Az ÉNy felől kapcsolódó, tartalék kertvárosi lakóterület szántott (korábban kukoricás), itt a közepes látási viszonyok között régészeti leletet nem találtunk.

A Veszprém-Csajági vasútvonal és a zártkert közötti terület sík, viszonylag mély fekvésű, a Csóka-kúti-dűlőben található. A 035/23 hrsz-ú telek kukoricatarló, nem volt járható, a 035/25 szántott, a 046 számúak nagy része szántott-boronált, a villanyvezeték vonalában vetett. A 048 hrsz-ú számú nadrágszij-parcellák nagy része szántott, köztük vetés és tarló is van. Néhány helyen belvizes volt.

2) Az Arany János utca folytatásában a Mártírok utcától délre eső telkek területét szintén kertvárosias lakóterületként határozza meg a szerkezeti terv.

Az érintett terület É-i része gyepvel fedett, illetve kisebb, különböző művelésű háztáji parcellák találhatóak itt. Jórészt nem volt járható. A Budapest felé vezető vasútvonal mentén É-ra lévő terület szántott. A jelenlegi terepbejárás során leletet nem találtunk. A vasútvonalak építése már megbolygatta ezt a határrészt.

A Mártírok utcától délre

3) A település nyugati határán, a 7-es számú főúttól északra a meglévő falusias lakóterülettel szomszédosan elhelyezkedő területen a környezetéhez illeszkedő, oldalhatáron álló tervezett kertvárosias lakóterület jelöl a terv. A terület a Cinca-Csíkgát által É-ról, K-ről és Ny-ról határolt, nagy kiterjedésű, Cigány-dombi-dűlőben helyezkedik el, annak déli részén. A domboldalon lévő, szántott területen a jelenlegi terepbejárás során leletet nem találtunk.

4) Új kertvárosias terület a település dél-nyugati határán, a Rákóczi Ferenc utca végével párhuzamosan kialakított lakótömb területe. A tervezett kertvárosias terület jelenleg mezőgazdasági terület. Régészeti leletet a jelenlegi bejárás során nem találtunk.

5) A település déli részén falusias lakóterület kialakítására ad lehetőséget a terv, a Széchenyi utca folytatásában a 78/1 és 78/2 hrsz-ú telkeken, a meglévő kertvárosias lakóterület és a vasút közötti területet. A terület jelenleg mezőgazdasági terület, ahol áll egy lakófunkciójú épület a hozzá tartozó faiskola telkén. A terület telekmegosztással falusias lakóterületként hasznosulhatna.

A különböző művelési ágú parcellák egy része nem volt járható. Régészeti leletet a jelenlegi bejárás során nem találtunk.

6) Új lakóterületekhez kapcsolódó tervezett településközpont vegyes területek az Arany János utca és a Mártírok utca kereszteződésében, valamint a Május 1. utca és a Fő utca kereszteződésében található 166 hrsz-ú beépítetlen területen alakíthatók ki.

Az Arany J. u. és a Mártírok u. kereszteződésében lévő terület lapos, sík, jelenleg növényzettel fedett (gyep). Terepbejárásra alkalmatlan volt. Valószínűleg régészeti lelőhellyel nem kell számolnunk. A Fő utca és a Május 1. u. kereszteződésében lévő telek is lapos, vízjárta területen húzódik, a korábbi építkezések minden bizonnyal megbolygatták. Régészeti lelőhely nem várható.

7) A történelmileg kialakult településközpont mellett, ahhoz kapcsolódóan a településközpont vegyes terület bővítését határozza meg a Szerkezeti Terv. A Fő utca, Vasút utca, Posta utca, Pásztor utca által körbehatárolt tömb belsejében kialakult, kiskertes patakparti terület fejlesztése a település közösségi életének fejlődését segítheti elő rendezvények lebonyolítására alkalmas terek kialakításával, közösségi funkciójú épületek elhelyezésével, patakparti sétány kialakításával.

A Cinca-patak által, a déli oldal kivételével, minden irányban körbevett, kissé kiemelkedő terület első pillantásra ideális helynek látszik az emberi megtelepedésre. Ezt a terepbejárás eredményei is alátámasztották, hiszen a Szerkezeti Tervben érintett terület szinte teljes egészén! régészeti lelőhely (**5. lelőhely**) található. A terület jelenleg nadrágszíjparcellákból áll, amelynek nagyobb része növényzettel (gyep, lucernás) fedett. A három járható, szántott parcella teljes területén azonban kerámiatöredékek figyelhetők meg, amelyek őskori, római kori és 13-15. századi telepre utalnak. A DNy-on felvett GPS pont koordinátái: E 589 143 N 183 626, az ÉK-i GPS pont koordinátái: E 589 221, N 183 776 (a Cinca-patak partján) (Hrsz.: 372/2, 373/2, 374/2, 375/2, 376/2, 377/2, 378/2, 379/2)

Az 5. Leleőhely Templom köz, Dél-Délnyugat felől

Az 5. Leleőhely Templom köz, Dél-Délnyugat felől

Észak, észak-kelet felől

8) Az 5. lelőhelytől K-re, a Cinca-patak másik oldalán, a háztáji kertek és a Cinca-patakba torkolló vízfolyás által körbezárt terület jelenleg szántott (részben beszántott gyep). Ezen a kissé kiemelkedő térszínen dokumentáltuk a **6. lelőhelyet**, amelyet 14-15. századi telepkerámia jelez. A terv itt kertvárosias lakóterületet jelöl ki. (Hrsz.: 366/2, 368/2. 370/3, 371/2) (fotók)

9) Új kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület számára a vasút mellett található Tüzép és a volt orosz laktanya közötti területet jelöli ki a terv, amelyet a 7-es útról leágazó új gyűjtő út tárhat fel. A terület sík, jelenleg szántott (egykori kukoricás), illetve vetés van rajta. Utóbbin már közepes-rossz látási viszonyok között haladhattunk. Régészeti leletet nem találtunk, lelőhely megléte nem valószínű.

Vasút és laktanya között Észak-északnyugatról

10) Új ipari gazdasági terület a meglévő ipari telephely és térsége a volt orosz laktanya területétől délre. Az érintett terület szántott, a különálló épület és a bekötő út között jórészt növényzettel fedett. Régészeti leletet nem találtunk, régészeti lelőhellyel nagy valószínűséggel nem kell számolni.

Laktanyától délre

11) A református temető mellett egy köztemető kialakításához szükséges kb. 2,6 ha tervezett temetőt jelöl ki a Szerkezeti terv, melynek területén a védőtávolság is biztosítható.

A temető mellett K-re lévő területen két szántott parcella között viszonylag sűrű vetés van. A közepes-rossz látási viszonyok közepette régészeti leletet nem találtunk.

Tovább K-i irányban, a veszprémi vasútvonal felé kiemelkedik a térszín. Itt a terv meglévő lakóterületen történő fejlesztést ír elő. A kiemelkedésen szántott és növényzettel fedett nadrágszjij-parcellák váltják egymást. Egy db szórvány kerámia-töredéket találtunk. A területet *régészeti érdekűnek* minősíthetjük. (Hrsz.: 129, 130, 131, 132/2, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150/2, 151, 153/1, 153/2)

12) Sajátos területfelhasználási egység az Óvoda utcában található Nádasdy-kúria és nagy kiterjedésű parkja, melyet a rendezési terv különleges turisztikai terület területfelhasználási egységbe sorolt. A terület a kúria épületének hasznosításával turisztikai, oktatási, rendezvényturizmus, sportolási, szabadidős ill. kulturális célokat szolgáló épületek elhelyezésére is alkalmas, viszonylag alacsony beépíthetőség mellett. Az elsődleges funkcióval összefüggő szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás is megengedhető.

A terület részben beépített, illetve növényzettel fedett, terepbejárásra alkalmatlan. Régészeti lelőhely megléte nem valószínű a már többszörösen bolygatott telken.

2. 2. RÉGÉSZETI TERÜLETEKRE VONATKOZÓ HATÁSOK

A történeti tájkarakter védelmét a terv a hagyományos tájhasználathoz igazodó differenciált szabályozással biztosítja. Ez a szabályozás összhangban van a Fejér Megye Területrendezési Tervével, a természet védelméről szóló törvénnyel és a föld védelméről szóló törvénnyel is. A kulturális örökség védelméről szóló törvénnyel való összhangot a tájszabályozásnak a régészeti területeken és azok környezetében kell biztosítani.

2.2. 1. A régészeti lelőhelyekre vonatkozó hatások értékelése

A Besenyei dűlőn található késő vaskori-korai római kori teleprészlet (KÖH 21999) (Hrsz: 010/21-23, 25)

A szabályozási terv a terület egyik részét korlátozott használatú mezőgazdasági területként szabályozza. Másik része bányászattal érintett, amelyet a terv gazdasági erdőterületként szabályoz. A területet és a lelőhelyet a bányaművelés és az erdőtelepítés egyaránt veszélyezteti. A lelőhelyet a bányaművelés már megbolygatta, megmaradt részének jellegét, kiterjedését egy próbafeltárás állapíthatná meg (2001. évi LXIV. t. 21. §), amely javasolható az említett tevékenységek folytatása, illetve megkezdése előtt. A 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet az örökségvédelmi hatástanulmányról 3. § a) pontja értelmében, miszerint régészeti lelőhelyen megvalósítandó tereprendezési eljárás, továbbá olyan beruházás vagy fejlesztés esetén, ahol az engedélyezés alá vont terület legalább 1 hektár nagyságú, illetve a d) pontja értelmében, bányatelek megállapítása, módosítása, bányarekultiváció esetében javasoljuk, hogy a KÖH külön örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetését írja elő.

A Bozót-dűlőnél található középkori településmaradványok (KÖH 22000) (Hrsz: 134/4-10)

A régészeti területet nagyjából általános mezőgazdasági területként – a korábbi területhasználatnak megfelelően –, valamint a Cinca-Csíkgát melletti 100 m-es sávban korlátozott használatú mezőgazdasági területként szabályozza a terv. A lelőhely területe jelenleg részben kukoricatarlóval fedett, részben vetett. A lelőhely a mezőgazdasági művelés miatt fokozatosan pusztul. E folyamat csökkentése érdekében javasolható a korlátozott mezőgazdasági területként való hasznosítás kiterjesztése a lelőhely területére is.

A Vasút utca 92. számú telken található római kori falrészlet (KÖH 38098) (Hrsz:0602)

A telek falusias lakóterület területfelhasználási egységbe tartozik. A régészeti lelőhely védelmét leginkább az biztosítja, hogy a telken mindennemű építési munkánál a KÖH az építési hatóság, a szomszédos telkeken (műemléki környezet) pedig szakhatóságként működik közre a KÖH a 2001. évi LXIV. a kulturális örökség védelméről szóló törvény szerint. Természetesen mindezt – tájékoztatásul – a HÉSZ 31.§-a is előírja.

4. lelőhely, Vasút u. (Hrsz: 567)

A lelőhely jelenleg belterületen található, művelés alatt van. A lelőhely többi részét a szomszédos lakóházak, illetve a műút építése már elpusztíthatta. Megmaradt részét a mezőgazdasági művelés folyamatosan rongálja, foghíjtelek volta miatt pedig a beépítés veszélyezteti. É-i irányban a Cinca-patakkal kapcsolatos esetleges tereprendezés stb. is veszélyeztető hatású. Bármilyen beavatkozás (építkezés, földmunka) előtt megelőző feltárást kell előírni ezen a feltehetően intenzív és több korszakot magában foglaló lelőhelyen. (2001. évi LXIV. t. 22. §).

5. lelőhely, Templom-köz (Hrsz: 372/2, 373/2, 374/2, 375/2, 376/2, 377/2, 378/2, 379/2)

A Cinca-patak által, a déli oldal kivételével, minden irányban körbevett, kissé kiemelkedő területet településközpont vegyes területnek határozza meg a településrendezési terv. A kiskertes művelésű, belterület szinte teljes egésze régészeti lelőhely lehet. Ennek megállapítása céljából próbafeltárás (2001. évi LXIV. t. 21. §) elvégzését javasoljuk – a településközpont vegyes területre vonatkozó kiviteli tervek ismeretében. A jelenlegi mezőgazdasági művelés folyamatosan bolygatja, pusztítja a lelőhelyet, az építkezések és várható földmunkák erősen veszélyeztetik azt.

6. lelőhely, (Hrsz: 366/2, 368/2, 370/3, 371/2)

A 5. lelőhelytől K-re, a Cinca-patak másik oldalán, a háztáji kertek és a Cinca-patakba torkolló vízfolyás által körbezárt belterületen a terv kertvárosias lakóterületet jelöl ki. A jelenlegi mezőgazdasági művelés folyamatosan bolygatja, pusztítja a lelőhelyet, az építkezések és várható földmunkák veszélyeztetik azt. A területen a földmunkával járó tevékenységek során régészeti felügyeletre lesz szükség.

7. lelőhely, Hosszú-rét-dűlő (Hrsz.: 052/1)

A kertvárosi lakóterületnek kijelölt határrész jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll, amely folyamatosan rongálja a lelőhely állapotát, az építkezések és várható földmunkák veszélyeztetik azt. A területen a földmunkával járó tevékenységek során régészeti felügyelet javasolt.

8. lelőhely (Hrsz.: 061/2)

A Cinca-patak mellett emelkedő domb oldalának alsó részén található a lelőhely, amely jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll, e tevékenység és az erózió következtében folyamatos pusztulásnak van kitéve. A kertvárosi lakóterületnek kijelölt határrész ezen szakaszán a földmunkával járó tevékenységek során régészeti felügyelet javasolható.

2.2.2. A régészeti érdekű területekre vonatkozó hatások

A 4. lelőhelytől D-re, a Mezőszentgyörgyre vezető műút (Vasút u.) déli oldalán lévő, még beépítetlen telkeket (Hrsz: 606, 0136/9) *régészeti érdekű terület*nek határozzuk meg, ugyanis a 4. lelőhely déli irányban való lehatárolására a jelenlegi terepbejárás során nem volt lehetőség. Az itt lévő sportpályával kapcsolatos bármilyen, földmunkával való fejlesztést a KÖH-nek be kell jelenteni. A gyepes sportpálya jelenlegi állapotában az esetlegesen itt húzódó régészeti lelőhelyet nem veszélyezteti, éppen ellenkezően, megőrző szerepet tölt be.

A temetőtől K-re mintegy 250-300 m-re, a földúttól D-re (a veszprémi vasútvonal felőli határrészen) a környezetéből kiemelkedő dombhát található, amelynek déli részén a terv meglévő lakóterületen történő fejlesztést ír elő. A kiemelkedésen szántott és növényzettel fedett nadrágszík-parcellák váltják egymást. Egy db szórvány kerámiatöredéket találtunk. Sem a leletanyag mennyisége, sem a látási viszonyok nem tették lehetővé lelőhely lehatárolását. A területet *régészeti érdekűnek* minősíthetjük. (Hrsz.: 129, 130, 131, 132/2, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150/2, 151, 153/1, 153/2)

Lepsény község belterületének É-i szélén, a Cinca-pataktól K-re, illetve a földúttól D-re, a házakig elnyúló, 150-200 m átmérőjű területet *régészeti érdekű terület*nek határozzuk meg. Feltételezhető ugyanis, hogy a 8. lelőhely a domb ezen részére is felhúzódik. Itt jelenleg különböző művelési ágú nadrágszík-parcellák vannak, amelyek a terv meglévő lakóterületen tervezett fejlesztést jelöl ki. Az adott látási viszonyok nem tették lehetővé a lelőhely ezen irányú lehatárolását. (Hrsz.: 26, 29, 30, 31, 32, 33)

III. ÖSSZEFOGLALÁS, JAVASLATOK

A Lepsény községben tervezett fejlesztések elsősorban a település lakóterületének bővítését jelentik, ami az új lakóterületekhez kapcsolódó tervezett településközpontok kialakításával járna. Jelentős fejlesztési szándék egy új, nagyobb településközpont kialakítása a jelenlegi szomszédságában, amely idegenforgalmi célokat is szolgálna. Az új kereskedelmi, szolgáltató, valamint ipari gazdasági területek a meglévő gazdasági területekkel határosan helyezkednek el.

Az épített értékek védelmét a Szerkezeti Terv a védelemnek legmegfelelőbb területfelhasználási egység meghatározásával, a Szabályozási Terv és a Helyi Építési Szabályzat pedig az értékes építészeti emlékekhez méltó környezet megteremtéséhez szükséges szabályozási paraméterekkel biztosítja.

A régészeti terepmunka megfigyeléseit és az adatgyűjtés eredményeit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

A KÖH nyilvántartásában 3 azonosított és egy azonosítatlan lelőhely szerepel.

A terepbejárás során 5 új lelőhelyet rögzítettünk, amelyek közül a 4. lelőhely (Vasút u.) fekszik olyan területen, amelyet nem érintenek a településrendezési tervben meghatározott fejlesztések. Viszont a 4. lelőhely intenzív, több korszakot magában foglaló jellege miatt is szigorúan ragaszkodni kell a törvényi előírásokhoz mindennemű földmunka esetében.

A településrendezési tervben a Templom-közből kialakítandó településközpont vegyes terület helyén van nagy kiterjedésű lelőhely (5. számú), ahol próbafeltárást (2001. évi LXIV. t. 21. §) írunk elő a lelőhely jellegének, kiterjedésének megállapítására, ennek eredménye dönti el a megelőző feltárás (2001. évi LXIV. t. 22. §) szükségességét.

A 6., 7., 8. számú lelőhelyek esetében a földmunkák során régészeti felügyelet javasolható.

A régészeti lelőhelyek a törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak (2001. évi LXIV. tv. 63. § (2) bekezdés a) és (4) bekezdés a) pontjai). A nyilvántartott régészeti lelőhelyek (2001. évi LXIV. tv. 11. §-tól) esetében minden az eddigi használattól eltérő hasznosításhoz, építkezéshez, a talaj bolygatásával járó tevékenység végzéséhez a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes (szakhatósági, feltárások esetében hatósági) engedélyre van szükség. (2001. évi LXIV. tv. 65. § (1)). Nyilvántartott régészeti lelőhelyen a lelőhely jelenlegi használati módját csak akkor kell korlátozni, ha annak folytatásától a lelőhely súlyosan károsodhat, vagy fennáll a megsemmisülés veszélye.

Ha a lelőhely földmunkával való elkerülése a fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás máshol nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett területet előzetesen fel kell tární. A megelőző feltárás (2001. évi LXIV. tv. 22. és 23. §; 18/2001 NKÖM rendelet 14. §) költségei mindig a beruházót terhelik, mivel az ő érdeke a már ismert lelőhely megbolygatása. A régészeti feltáráshoz vonatkozó szerződést a beruházónak minden esetben a területileg illetékes múzeumnal kell megkötönie. Ez általában a megyei, egyes területeken a helyi (városi) múzeum. A megkötött szerződést a Hivatalnak meg kell küldeni jóváhagyás céljából. A feltárást bármelyik, a régészeti feltárások végzésére jogosult intézmény elvégezheti. A feltáráshoz jogosult intézményeket a 18/2001. (X.18.) NKÖM rendelet 2. § sorolja fel.

A régészeti lelőhelyben vagy a leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése büntetendő cselekmény (BTK hatálya alá esik), továbbá örökségvédelmi bírság kirovását eredményezi. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek a III. kategóriába tartoznak, vagyis a bírság a kötelezettségzegés vagy a károkozás mértéke szerint 10 ezer forinttól 25 millió forintig terjedhet. (2001. évi LXIV. tv. 82-85. §; 191/2001 Kormányrendelet)

Lepsény községben a KÖH nyilvántartásában eddig nem szerepelt **régészeti érdekű terület**. A jelenlegi hatástanulmányban a következő hrsz-ú telkeken határoztunk meg régészeti érdekű területet: 26, 29, 30, 31, 32, 33, 129, 130, 131, 132/2, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150/2, 151, 153/1, 153/2, 606, 0136/9. Lepsény község területén elsősorban a Cinca-patak (továbbá a többi vízfolyás) mentén, illetve közelében fekvő kisebb-nagyobb kiemelkedések, dombhátak sorolhatók a tárgyalt kategóriába.

A régészeti érdekű területek (ahol régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető), továbbá valamely tevékenység során bárhol újonnan észlelt régészeti lelőhely előkerülése esetére (2001. évi LXIV. tv. 7. § 14. pont) ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a beruházás során nem várt módon előkerülő régészeti leletekkel és objektumokkal fedett területekre.

Amennyiben a nem ismert és így hivatalosan nyilván nem tartott régészeti lelőhelyeken régészeti jelenség vagy lelet kerül elő, a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett értesíteni kell a jegyzőt, aki a területileg illetékes múzeum és a KÖH szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli! A múzeum 24 órán belül írásban köteles nyilatkozni a munka folytathatóságáról. A szükséges beavatkozás költségeit (amennyiben időközben a KÖH nem regisztrált lelőhelyet a helyszínen) a feltárással jogosult intézmény köteles állni. (2001. évi LXIV. tv. 24. és 25. §; 18/2001 NKÖM rendelet 15. §)

Amennyiben a településrendezési tervben érintett területeken régészeti leletek, illetve objektumok kerülnek felszínre, a munkálatokat fel kell függeszteni, és értesíteni kell a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Székesfehérvári Regionális Irodáját (8000 Székesfehérvár, Távirada u. 2.), valamint a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatóságát (8000 Székesfehérvár, Fő u. 6.)

Építkezések, vonalas létesítmények kivitelezésének, halastavak kialakításának, művelési ág megváltoztatásának, illetve más, a talaj bolygatásával járó beruházásnak megkezdése csak a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakhatósági vagy hatósági engedélyével lehetséges.

A 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet az örökségvédelmi hatástanulmányról 3. § a) pontja értelmében, miszerint régészeti lelőhelyen megvalósítandó tereprendezési eljárás, továbbá olyan beruházás vagy fejlesztés esetén, ahol az engedélyezés alá vont terület legalább 1 hektár nagyságú, vagy a tervezett építmény szintterülete legalább 500 m² külön hatástanulmány elkészítése szükséges.

A fenti rendelet 3. § b) pontja értelmében a külterületen lévő nyomvonalas létesítmények (pl. elkerülő utak) építése előtt külön hatástanulmány elkészítése szükséges.

IV. A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

2001. évi LXIV. Törvény „A kulturális örökség védelméről”, amely tartalmazza:

a régészeti örökség, lelőhelyek védelmével kapcsolatban a különböző fogalmakat, a védetté nyilvánítás és a védettség megszüntetésének szabályait, az egyes feltárás típusokra vonatkozó előírásokat, a műemlékvédelemmel kapcsolatban a védetté nyilvánítás és a védettség megszüntetésének, a műemlékek fenntartásának és használatának szabályait, a kulturális javak védetté nyilvánításának és a védettség megszüntetésének, továbbá a kiviteli engedélyezési eljárás szabályait, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal feladatait, rögzíti az egyes muzeális intézmények feladatkeretét.

1997. évi CXL. törvény, különösen a 38-49. §, múzeumi törvény.

4/2003 (II. 20) NKÖM rendelete az örökségvédelmi hatástanulmányról, amely rögzíti a hatástanulmány tartalmi részét, készítésének előfeltételeit, a készítője személyére vonatkozó előírásokat.

16/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal eljárására vonatkozó szabályokról.

17/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a kulturális javak kiviteli szabályairól.

18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelete a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójára anyagi elismerésének részletes szabályairól, amely ismerteti a feltárásokkal kapcsolatban illetékes intézmények, felek, személyek fogalmát (beruházó, kivitelező, múzeum, stb.), a feltárási engedélyre vonatkozó szabályokat, a megelőző és mentő feltárásokról kötendő szerződések, továbbá a bejelentési kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket.

190/2001. (X. 18.) kormányrendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalról.

191/2001. (X. 18.) kormányrendelet az örökségvédelmi bírságról.

18/2000. (XII. 18.) NKÖM rendelet a kulturális szakértők működési engedélyéről.

1979. évi 2. törvényerejű rendelet a kulturális javak jogtalan átruházásáról.

218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet a szabálysértésekről.

149/2000. (VIII. 31.) kormányrendelet a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről.

3/2002. (II. 15.) NKÖM rendelet a kulturális örökség védetté nyilvánításának részletes szabályairól.

17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról.

20/2002. (X. 4.) NKÖM rendelet a muzeális intézmények nyilvántartási szabályairól.

3/2003. (I. 25.) NKÖM rendelet az egyes lelőhelyek védetté nyilvánításáról.

BTK vonatkozó paragrafusai (216/b, 316, 324, 325. §)

V. NYILATKOZAT

*Alulírott, Somogyi Krisztina, régész-muzeológus nyilatkozom, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által kiadott **2.3.1/667-5/2004. számú engedély** birtokában szakértői tevékenység végzésére, ezen belül hatástanulmány készítésére jogosultsággal rendelkezem.*

2006 január 25.

Somogyi Krisztina
2.3.1/667-5/2004.
sk.